

Bij rustige boer houden varkens energie over

Henk van der Mheen en Hans Spolder

Varkenshouders gaan dagelijks met hun dieren om. De manier waarop ze dit doen verschilt. De vraag is of dit iets uitmaakt. Veel mensen zijn van mening dat de manier van omgang wel degelijk een invloed heeft. Maar waarop precies en wat de beste manier van omgang is, is minder duidelijk. Onderzoek toont aan dat de manier van omgang een meetbare invloed heeft op de prestaties van de dieren.

Wat is er al bekend

Onderzoekers behandelden varkens negatief of positief en keken vervolgens naar de effecten daarvan op groei, gedrag en stress van de varkens. Hierbij werden duidelijke effecten gemeten. Deze onderzoeken zijn echter moeilijk te vertalen naar echte bedrijven omdat de behandelingen niet overeenkomen met de dagelijkse praktijk.

Verbanden tussen productiegegevens en type verzorgers bestaan ook. Verzorgers die verantwoordelijk waren voor identieke afdelingen binnen een zelfde bedrijf haalden toch verschillende resultaten. Vaak gingen de slechtere resultaten gepaard met angst voor de dierverzorger. Toch is ook hiervan moeilijk te zeggen dat het alleen aan de slechte omgang van deze verzorgers lag. Het is ook mogelijk dat de één meer technische kennis had of meer oog voor detail, en alerter reageerde als er iets niet optimaal was. In elk geval is het zo dat je zodanig met varkens om kunt gaan dat het meetbare effecten heeft op het welzijn van de dieren en de productieresultaten.

Vragen uit de praktijk

Voor de praktijk is het uiteraard interessanter om te weten of de verschillen in omgang die tussen normale bedrijven bestaan zodanig groot zijn dat die een invloed zullen hebben. Veel varkenshouders weten dat er verschillen zijn tussen varkensbedrijven, en dat dit voor een deel te maken heeft met de manier

waarop de varkenshouder met zijn dieren omgaat. Het is echter ook zo dat de specifieke situatie op een bedrijf vaak om een bepaalde manier van omgang vraagt.

Onderzoek

Wij hebben de situatie op een bedrijf geprobeerd te benaderen door vanaf geboorte tot aan afleveren consequent rustig of ruig met de varkens om te gaan. Een rustige varkenshouder verzorgde de ene afdeling, en een ruige varkenshouder de andere afdeling (zie kader). Dit werd zowel in de kraamafdeling, de opfok, als de vleesvarkensafdeling gedurende vijf rondes volgehouden. Daarnaast werden ook nog 40 geltjes aangehouden om het gedrag bij het controleren op berigheid en tijdens het insemineren te onderzoeken.

We vonden dat de omgang een invloed had op de dierprestaties (zie tabel 1). De ruig behandelde dieren hadden minder spek dan de rustige behandelde dieren. Bij de ruig behandelde beren vertaalde dit zich ook in een hoger vleespercentage. Verschillen in groei (in gram of gram per dag) hebben we op geen enkel traject aan kunnen tonen. Wel was het zo dat gelten onderling meer verschillend op de ruige behandeling reageerden dan de beren.

Tijdens de berigheidscontrole en inseminatie zijn de aangehouden gelten gelijk behandeld. Hierbij zagen we geen verschillen in de tijd die nodig was voor het controleren of insemineren tussen de groepen. De verzorgers zelf merkten de eerste twee dagen nog wel een verschil tussen de groepen. De dieren waarmee ruig was omgegaan waren moeilijker te benaderen en te controleren. Maar na twee dagen merkten ze dit verschil niet meer op. Blijkbaar wennen de dieren snel aan de nieuwe situatie en aan het gedrag van de dierverzorger.

Conclusie en praktijktoepassing

Rustig behandelde dieren houden meer energie uit het voer over. De proefdieren groeiden over het algemeen snel, en de extra energie vertaalde zich in onder deze omstandigheden in meer spekaanzet.

Tabel 1 Groei en slachtgegevens van rustig en ruig behandelde varkens

Periode	Meting	Ruig		Rustig	
		Beren	Zeugen	Beren	Zeugen
Kraam	Groei per dag (gr)	262	262	256	266
	Variatie in groei per dag (st.dev.)	35.7	48.2	40.5	45.7
Opfok	Groei per dag (gr)	540	549	530	532
	Variatie in groei per dag (st.dev.)	51.6	81.8	68.4	62.2
Vleesvarkens	Groei per dag (gr)	971	838	948	843
Slacht	Geslacht gewicht (kg)	81.72	76.11	80.53	76.42
	Spekdikte (mm)	15.83	15.11	17.15	16.72
	Vleespercentage	55.83	56.35	54.67	55.39

Voor de praktijk hebben deze resultaten nog geen directe toepassingen. Blijkbaar is de benutting van de beschikbare energie bij de rustig behandelde dieren gunstiger dan bij de ruig behandelde dieren. De vraag is of dit in het voordeel van de varkenshouder én het dier kan worden vertaald. Daarvoor moet onderzocht worden of varkenshouders die rustig met de varkens omgaan, een lager energetisch voer kunnen gebruiken en toch op een vergelijkbaar niveau produceren.

De rustige varkenshouder

Onze rustige varkenshouder controleerde de varkens twee keer per dag. Hiervoor stapte hij rustig pratend het hok in en bleef een halve minuut in het hok staan. In het kraamhok en het biggenopfokhok ging hij gehurkt zitten en raakte de biggen aan als ze hem benaderden. Slapende dieren maakte hij rustig wakker door ze even aan te raken en op hun poten te zetten. Als de biggen behandeld moesten worden werden ze opgepakt, en daarbij goed ondersteund tegen het lichaam aangehouden. Bij het verplaatsen van de kraamafdeling naar de opfokafdeling werden de biggen opgepakt en in de kar gezet, 10 biggen per rit. In de opfokafdeling werden ze rustig uit de kar gehaald en op de grond gezet. Bij andere verplaatsingen en tussentijdse wegingen liepen de dieren zoveel mogelijk uit eigen beweging en werden slechts minimaal naar de afdeling of de weegschaal gedreven.

De ruige varkenshouder

Onze ruige varkenshouder controleerde de varkens twee keer per dag. Hiervoor kwam hij de afdeling binnen en schopte tegen de hokafscheidingen om de dieren op te jagen. Slapende dieren schoten op die manier wakker. Als biggen behandeld moesten worden werden ze zo snel mogelijk gegrepen en aan hun achter poten opgetild. Bij het verplaatsen van de kraamafdeling naar de opfokafdeling werden de biggen zo snel mogelijk aan de poten opgepakt en in de kar gegooid, 20 biggen per rit. In de opfokafdeling werden ze weer zo snel mogelijk uit de kar gehaald en in het hok gezet, waarbij ze de laatste 20 cm vielen. Bij andere verplaatsingen en tussentijdse wegingen werden de dieren door te schreeuwen en tegen hokafscheidingen te schoppen zo snel mogelijk opgejaagd.